

16. dec. 1844

FAKTA

Dato:

16. dec. 1844

Sidetal:

Dagbog B, side 134-140

Dagbogens placering:

Den kgl. Kobberstiksamling, inv.nr.

KKS14024

Trykt udgave:

Jesper Svenningsen (red.): Seks år af

et liv. Johan Thomas Lundbye –

Dagbøger om tro, skæbne, kunst og

kærlighed, København 2018, s. 235-

237

TRANSSKRPTION

16 Dec 1844.

Jeg føler mere og mere, at det kommer an paa at see med egne Øine baade paa Andre og paa sig selv. Ved at gaae tilbage i Erindringen, finder jeg mig i de første, ja i adskillige Aar, ganske i Thomsens Ledebaand. Det gik længe, men tilsidst følte jeg dog, at han ikke ret kunde bringe mig videre, han gjentog sig selv ofte, og blev mere en faderlig Ven, end en kraftig, indsigtfuld Veileder. Dog skal jeg aldrig glemme, hvad Thomsen har været for mig, og det har gjort mig ondt: at høre ham beskyldt for en høi Grad af Forfængelighed, hvoraf vi vel Alle have hver en Portion; for mig var det aldrig den Egenskab, der først traadte frem, men langt mere hans Hjertelighed og den Godhed, der straalte ud af hans Ansigt. Dog, det kan ikke negtes at jeg havde en Fornemmelse, som om jeg var trængende til mere, end hvad han kunde give mig, – da kom jeg i Bekjendtskab med Høyen. Hos ham fandt jeg: Aand, Kundskaber, Øie, Liv, Begeistring, kort Alt, hvad der kunde glæde, trøste og anspore. Min Beun- •135• dring for ham steg saa høit, som den sædvanligt gjør hos unge Mennesker, der med Varme for Noget, og det har jeg dog vel for Kunsten, gjerne lade dem henrive af det Eminente i denne deres Yndlingsretning. Jeg kjender ikke let nogen deiligere, smukkere Følelse, end den Begeistring, hvormed den Unge slutte sig til den Aandsoverlegne, naar ved en Forelæsning alle Tilhørerne sidde i den spændte, lydløse, lyttende Stilling, indsugende hvert Ord af Taleren, og hans Tales glødende Begeistring om ikke født saa dog stærkt nærret af den ulmende Glød i Forsamlingen. Har Nogen Tvivl om, hvad Aand vil sige, kan han i slige Øieblikke faae en levende Følelse deraf, om han kun ikke er saa beregnende, at han ikke tør lade sig henrive. Saaledes har jeg lyttet til Høyen, og uforglemmelige skal slige Timer være mig; men hvorfor maatte jeg ikke være tilfreds dermed? hvorfor skulde hvert Ord af hans •136• Mund være det ene Rigtige, Sande? Derved skedte megen Skade: thi han blev for mig et Orakel, som Grundtvig var det i andre Henseender tidligere, og vandt snart en saadan Myndighed, at jeg ikke torde, ja, ikke ønskede at eie nogen Mening som han ikke havde bekræftet. Nu føler jeg det som en Byrde, men hvordan fravriste ham, den Langt overlegne, en Magt, han muligen ikke vilde opgive uden tillige at tabe Interessen for mig, saameget mere som jeg sporer en Drift til at opponere mod meget af det som den høyenske Kreds har sat sig i Hovedet som Uomstødeligt. Ja, dersom det ikke er Hovmod: med Lyst imellem at hengive sig til den overstrømmende, ungdommelige Følelse af Kraft, [overstreget: saa vi] der kan betage os, saa vi synes: at hvad selv de største Mænd gjorde, skulde dog kun blive Smaating mod, hvad vi vilde gjøre, dersom – •137• ja, der kommer et dersom, som det er vanskeligt at føie nogle Ord til, men som netop berettiger den Unge til en saadan umaadelig Nydelse af sin egen Styrke, den Verden nok skal svække. Altsaa dersom dette ikke er Hovmod, da kunde jeg udtale, hvad der rører

sig i mig, saaledes: jeg vilde at den tause, beskedne Johan Lundbye der af Velvillie alt i et Par Aar [siden Vinteren 1839-1840] er optaget i denne smukke Krands af vore dygtigste Kunstnere, skulde nu, ved at træde af som en fornuftig og dygtig og savnet Opposition, gavne Kredsen og afbetale en Deel af den Gjæld, hvori han er sunket ved: at være taalt. – See, foruden Evne og Dygtighed baade i Sproget og i Kunstens Udøvelse og Historie fattes dertil endnu, hvad jeg maa skamme mig iver, fordi det mere er, hvad man selv •138• kan give sig, nemlig: Mod, og det vil upaatvivlelig ikke gaa saaledes, men snarere vil man blive gal i Hovedet over at en saadan Stymper sidder og knurrer, lade han seile sin egen Sø og betyde ham, at han er en uvelkommen Gjest. Men ogsaa dette maa jeg lade mig behage; thi kun een af Delene kan skee, det er et af de store Enten-Eller, hvor Valget er langt lettere i Theori end i Praxis.

Den første Gang, jeg drikker Viin igjen, skal jeg drikke et Glas paa dette Nytaarsønske: at jeg maa faa Mod til at vælge, og vælge mig selv! som Søren siger.

senere samme Dag

Jeg har i denne Tid læst: Grundtvigs Brage-Snak, de to første Bind af Steen Blichers Noveller, Apuleius's gyldne Æsel og Heibergs Psyche. Den første er det jo Vanvid at ville betragte som Lærebog, men den har i høi Grad interesseret •139• og forbauset mig ved sin mageløse livlige Stil. Af Steen Blichers Sager interesserer mig fornemmelig de jyske Fortællinger, som jeg finder er sande Mesterværker. Apuleius-Æsel, denne ældgamle Roman morede mig meget ved sin livlige Tone og den ængstelige Betragtning af Begivenhederne ved den ulykkelige forvandlede Lucius. –

Hvad Heibergs Psyche angaaer da var der saameget der stødte mig, at jeg havde Møie med at nyde Skønhederne, og det er dog disse der bør være Maalestokken. Moderens og Ammens Afsked med Psyche vilde slet ikke behage mig, Scenen med Vagten som finder den sovende Cyrillus har ved Siden af ægte comiske Steder saadanne Ting, som, ved altfor levende at minde mig om vore Dages Støvlettjeneste, for mig faldt saa ganske ud af Tonen. Og flere Steder bruger han ravjyske Ord, som: hvor Venus seer sit Billed i Bølgen med "forstjaalne" Blikke, et Udtryk som reent fordærver det deilige Sted. Men Psyche er heelt igjennem deiligt skildret. –

Dette er nu den anden Bog, jeg har fyldt, og jeg skammer mig over det ringe Indhold, dog kan jeg ikke lade være at fortsætte i det •140• Haab at mine Optegnelser dog skulle vinde i Tydelighed og Klarhed og saaledes bidrage til at skærpe og uddanne mine egne Evner. I hvert Tilfælde morer de mig som Erindringslister. Jeg tænker dog, at denne har imellem alt det Klynkeri, hvormed mangan Side er opfyldt, dog mere Indhold, end den første, den nye skal faae mere, end denne og saa faae Jeremiader som muligt. Maatte den nye følge mig ud over Grændsen!

Jeg vil skynde mig at lukke Bogen inden Julen kommer, den glade Juul!

passer ikke i denne, men kunde danne en prægtig Begyndelse og være et godt Varsel, om Julen iaar for øvrigt skal blive glad. Dersom Forsætter kan hjælpe, da vil den det, thi jeg har bestemt: at jule af alle Kræfter. Og dermed Farvel, kjære Bog! Tak for Din Modtagelighed! tak fordi Du gjemte dog trofast mere end eet dyrebart Minde.

Finis

16 Dec 1844.

Jeg føler mere og mere, at det kommer an
paa at see mig egne Dine haand paa Andre
og paa sig selv. Ved at gaa tilbage i Erin-
dringer, findes jeg mig i de første, ja i ad-
skillige Aar, ganske i Thomsons Levehaand.
Det gik længe, men tilsidt faldt jeg dog, at han
ikke ret kunde bringe mig videre, han gjentog
sig selv ofte, og blev mere en faderlig Væ-
rend en kraftig, indsigtsfuld Vællede. Dog
skal jeg aldrig glemme, hvad Thomson har
været for mig, og det har gjort mig ondt, at
have ham beskyltet for en høj Grad af For-
fængelighed, hvorefter i vel Alle have været
en Portion, for mig saa det aldrig den Egen-
skab, der først traadte frem, men længere
hans blødsindethed og den Gæst, der straalte
ud af hans Ansigt. Dog, det kan ikke nægtes,
at jeg havde en Fornemmelse, som om jeg var
trængende til mere, end hvad han kunde give
mig, - da kom jeg i Bekendtskab med Mogens.
Hos ham fandt jeg Aand, Kendskab, og
Gode, Liv, Begeistring, kort Alt, hvad der
kunde glæde, trøste og anspore. Min Børn

185
 Spring for ham steg saa høit, som den sad-
 san lyft sig her mange Mennesker, der med
 Varme for Nøgt, og det har sig vel for kin-
 sten, gjerne lade dem henvise af det Eminente
 i denne deres Udflugtsretning. Jeg kjender
 ikke blot nogen Seilger, smukke Fideles,
 end den Begeistring, hvormed den unge
 slutter sig til den Aands overlegne, naar
 ved en Foredlesning alle Tilhørerne
 sidde i den spændte, lydløse, lyttende Stil-
 ling, indringende hvert Ord af Taleren,
 og hans Taler glødende Begeistring om
 ikke fast saa dog stærkt næret af den
 utvendske Glæde i Forsamlingen. Alar
 Nogen Træl om, hvad en Aand vil sige,
 kan han i slige Gieblithe faa en levende
 Fideles Læse, om han kom ikke en saa
 beregnende, at han ikke vil lade sig henvise.
 Saaledes har jeg lyttet til bløjen, og under
 glimnelige skal slige Tinner være mig;
 men hvorfor maatte jeg ikke være tilfreds
 dermed. Hvorfor skulde hvert Ord af hans

Minde være det ene sigtige, Lando?
Lerred skede megen Skade: Vi kan
blev for mig et Orakel, som grundtøj
saw det i andre blussende tidlige, og
sandt snart en saadan Myndighed, at
jy ikke tørde, ja, ikke ønske at eis nogen
Menning som han ikke havde bekræftet.
Vi fæle jy det som en Bjørde, men hvor-
san præstede ham, den langt overlegen,
en Magt, naar muligen ikke vilde
opgive inden tidlige at tabe Interessesen
for mig, saameget mere som jy operer
en Drift til at opponere mod meget
af det som den kongen ske Kreds har
sat sig i Bløddet som Mennestodeligt.
Ja, dersom det ikke er bløddet: med dygt
indullen at hengive sig til den over-
strømmende, ungdommelige Fælelse
af Kraft, ~~sa~~ i den kan betage os, saa
is synes: at hvad selv de største Mænd
gjorde, skulde de kun blive Smæktning
mod, hvad is vilde gjere, dersom —

137.
*
jo, der kommer et Læser, som det er
vanskeligt at få en nøgle Ord til, men
som netop berettiger den Mængde til en saa-
dan uimodelig Nysgerrighed af sin egen
Styrke, der Næsten nok skal svækkes.
Allsaa dersom dette ikke er Kløbskød,
sa kunde j I indtale, hvad der søges
sig i mig, saaledes: j vilde at der
tales, herunder Johan Lindberg, der
af Melville's alt: at Paa Aar er opta-
get: denne smukke Krands af vore
sigteligste Kunstnere, stulde mig, ved
at træde op som en fornuftig og
syndig og saaret Opposition, gerne
medens og afbetale en Del af den
Gjeld, hvori han er indviklet ved at
sætte Taalt. — Leo, forinden Læse-
og Sygghed haade i Sprøget og i Køn-
stens Historie og Historie fatter det til
endnu, hvad j man skemmer mig
over, fordi det mere er, hvad man selv

kan give sig, nemlig: Med, og det
vil i paastaaelighed ikke gaa saaledes;
men snarere vil man blive gal:
plevedet saer at en saadan Stjimpes
siddes og knurre, lade ham seile
sin egen So' og betyde ham, at han
er en uuelkommen Gæst. Men gaa
paa maa j lade mig behage; thi kin
een af Delene kan skee, det er et af
de store Ersten - Ellers, hvor Valget
er langt lettere i Theori end i Praxis.

Den første Gang, j drikker Vin igjen,
skal j drikke et Glas paa dette Mit-
aars ønske: at j maa paa Med til at
følge, og følge mig selv! som Læse
siges.

senere samme Dag

Jy har i denne Tid læst: Grundtrags Brage-Tækt.
De to første Bind af Hens Blichers Noveller,
Apuleius's gylde Orel og Miesborgs Psyche.
Den første er det jo Naarid at ville betragte som
Lærebog, men den har: heri grad interesseret

139.
og forbaund mig ved sin magels luelige Stilt.
Af Sten Blichers Lager interessere mig fornemmelige
s. jydskke Fortællinger, som is findes en sande
Mester værk. Apuleius = Luc. Denne eldgamle
Roman munde mig meget ved sin luelige Tone
og den endelagte Betragtning af Begivenhederne
ved den uhyggelige forvandlede Lucius.
Hvad Klebergs Psyche angaar da ser den saameget
ser stætte mig, at is havde Mære med et nyt.
Myndigheder, og det er dog disse der har vore
Maalestækker. Medurus og Amorens Afked end
Psyche vilde slet ikke behage mig, Scenen med
Najten som findes den saameget Lyrallus har
ved Siden af et comiske Sted med en Ting,
som, ved altsam levende at minde mig om vore
Dages Stivlættjænte, for mig faldt saa ganske ind
af Tonen. Og flere Steder bruges han saameget
Ord, som hvor Venus ser sit Billed i Belgus med
"forstjælnen" Blikke, et Motryk som rent forder
en det luelige Sted. Men Psyche er helt i sin
men lueligt skildret.

Dette er min anden Bog, is har jeg
og is skemmer mig over det ringe And held,
Sag kan is ikke lade være at fortælle i det

Klaab. at mine Optegnelser dog skulle
vinde: Tydelighed og Klarhed og saaledes
bidrage til at skryde og indsaane mine
egne Drened. I hvert Tilfælde mener de
mig som Brødringsbister. Jeg tænker
dog, at I saame har imellem alt det Klynkeri,
hvormed mangen I. de er opfyldt, dog mere
Indhold, end den første, den mig skal faae
mere, end I saame og saa faae Jeremiader
som muligt. Maatte den mig følge mig ind
saa Grandee!

Jeg vil skryde mig at lække Bogen inden
Juleen kommer, den glade Jule! passer
ikke i I saame, men kunde I saame en pragtig
Begyndelse og være et godt Varsel, om
Juleen i saa for øvrigt skal blive glad.
Ligesom Forsættene kan hjælpe, da vil den det,
hvi j. har bestemt: at jule af alle Kræfter.
Og dermed Farvel, kjære Bog! Tak for
Din Modtagelighed! Tak for di Du gjemte
dog trofast mere end et dyrbart Minde.

Finis.